

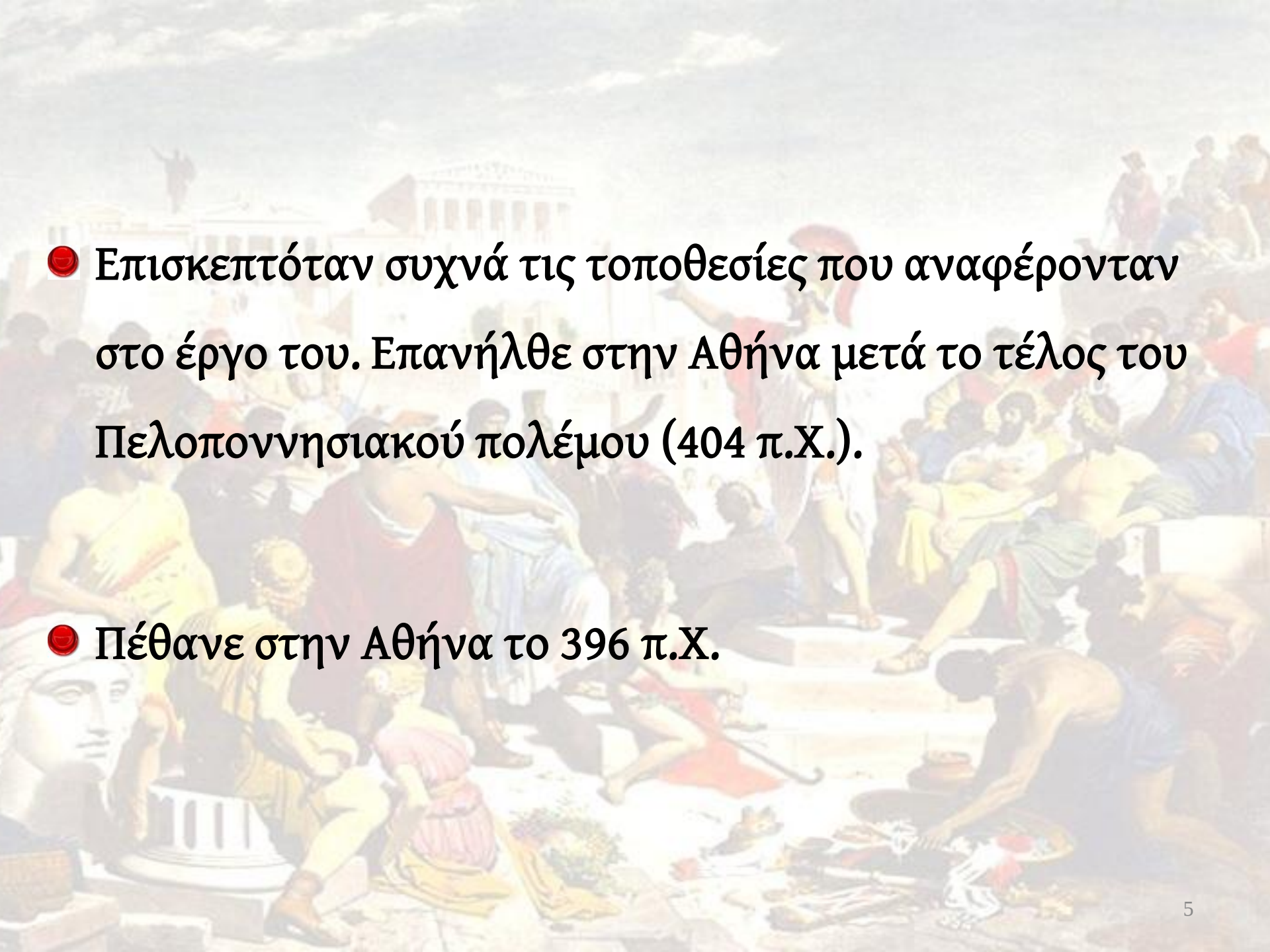
ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

Μήδεια
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

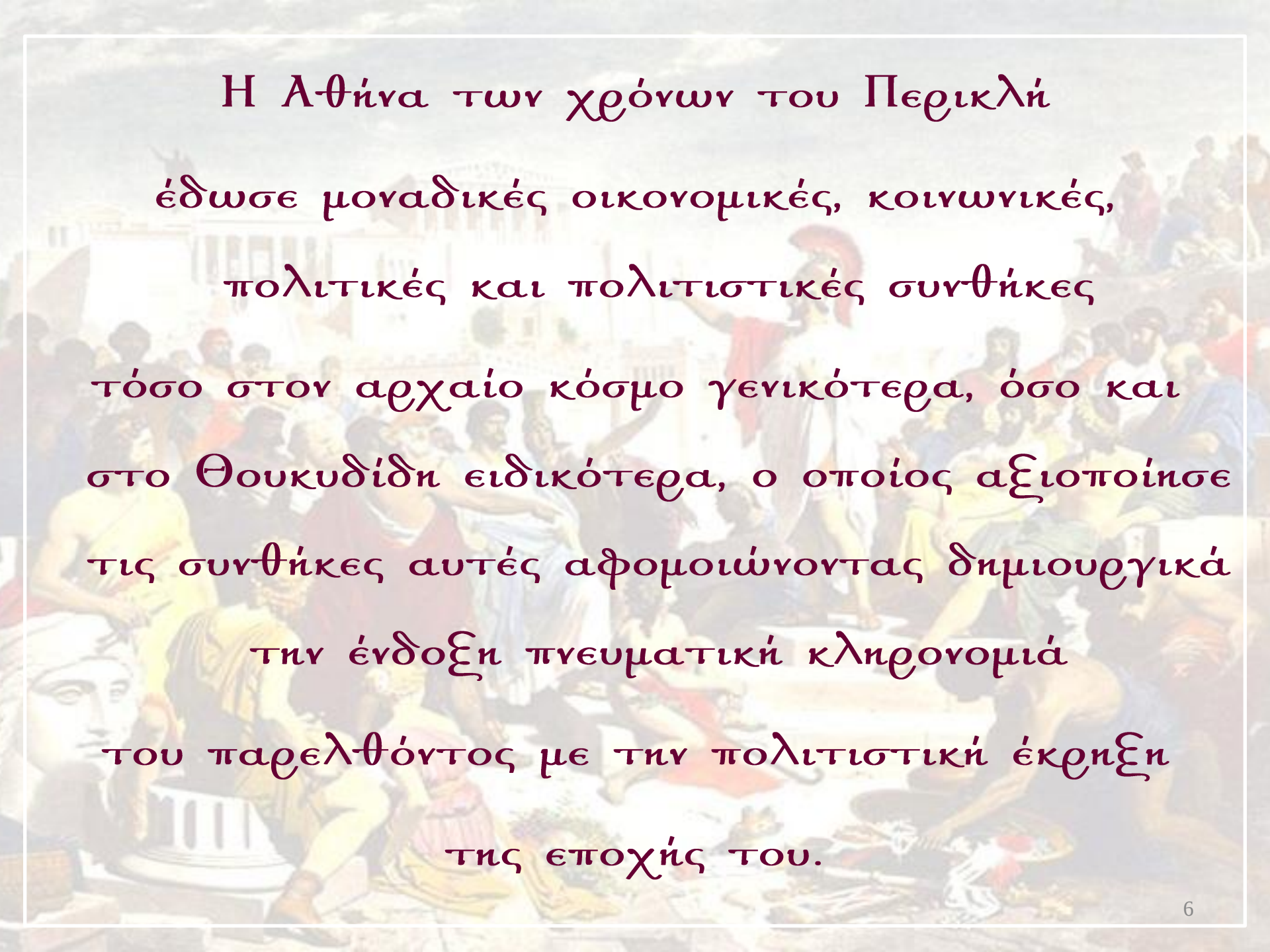
Η ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ

- Γιός του Ολόρου με καταγωγή από την Αλιμούντα.
- Ανατράφηκε και ενηλικιώθηκε την εποχή της αθηναϊκής δημοκρατίας.
- Εξορίστηκε για στρατιωτικούς λόγους στη Σκαπτή Ύλη του Παγγαίου και αφιερώθηκε στο ιστορικό του έργο.

● Επισκεπτόταν συχνά τις τοποθεσίες που αναφέρονταν στο έργο του. Επανήλθε στην Αθήνα μετά το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου (404 π.Χ.).

● Πέθανε στην Αθήνα το 396 π.Χ.

Η Αθήνα των χρόνων του Περικλή
έδωσε μοναδικές οικονομικές, κοινωνικές,
πολιτικές και πολιτιστικές συνθήκες
τόσο στον αρχαίο κόσμο γενικότερα, όσο και
στο Θουκυδίδη ειδικότερα, ο οποίος αξιοποίησε
τις συνθήκες αυτές αφομοιώνοντας δημιουργικά
την ένδοξη πνευματική κληρονομιά
του παρελθόντος με την πολιτιστική έκρηξη
της εποχής του.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

- Ιστορία του Πελοποννησιακού πολέμου.
- Αναφορά στην πεντηκονταετία πριν από τον πόλεμο (σημαντική για την κατανόηση του έργου – περιέχει χρήσιμες ιστορικές πληροφορίες). Γι' αυτό η εξιστόρηση ξεκινά από το 479 π.Χ.
- Βίαιη διακοπή της εξιστόρησης το 411 π.Χ. λόγω θανάτου του Θουκυδίδη.
- Την αφήγηση των γεγονότων συνεχίζει ο Ξενοφών με το έργο του, Ελληνικά.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

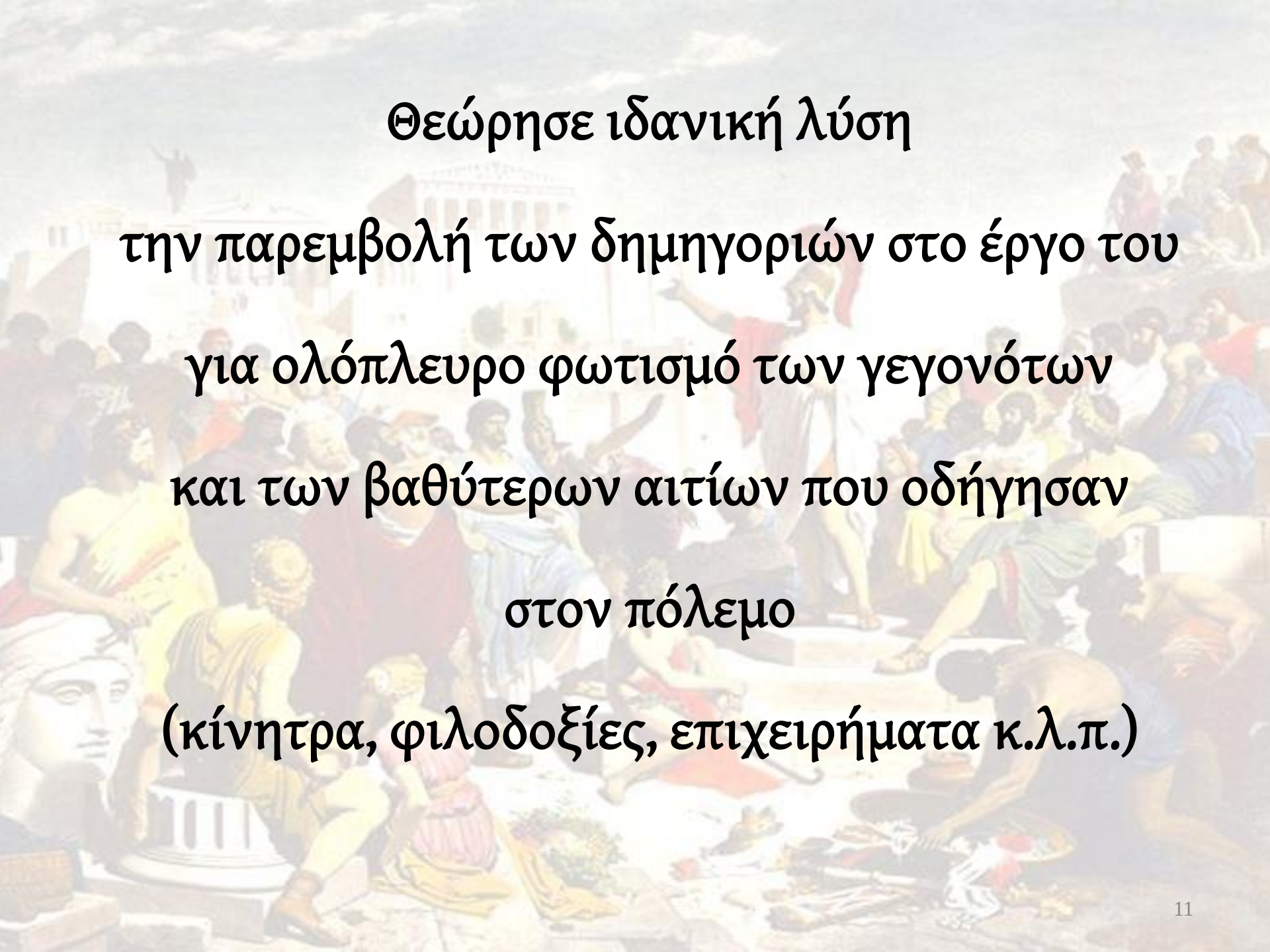
- Αντικειμενική και ολοκληρωμένη αφήγηση των γεγονότων.
- Δημιουργία και κληροδότηση στις επόμενες γενεές ενός έργου διαχρονικής αξίας «κτηῖμα ἔσαεί».,
- Μέσ' από τη μελέτη του έργου ο αναγνώστης να διδαχτεί ποια αποτελέσματα έχουν συγκεκριμένες ανθρώπινες αντιδράσεις που εκδηλώνονται εξαιτίας των μεταβολών των καταστάσεων, για να καταστεί ικανός ν' αντιμετωπίσει πιθανές μελλοντικές παρόμοιες καταστάσεις.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΥ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ

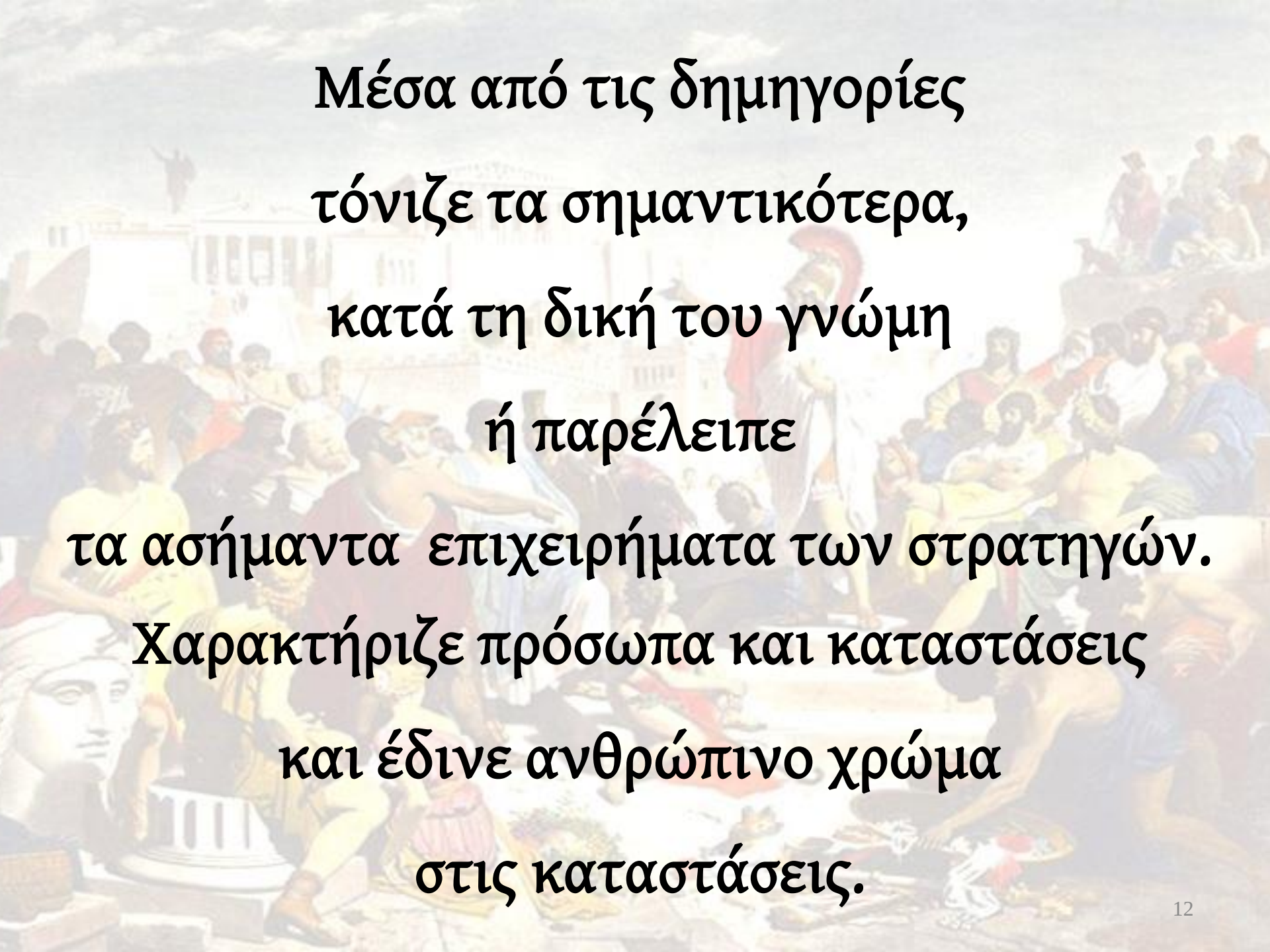
«Επιστημονική» μέθοδος συγγραφής Θουκυδίδη:
συνέπεια, αμεροληψία, αντικειμενικότητα,
αίσθηση σχέσεων αιτίων και αποτελεσμάτων
των γεγονότων,
βαθύτερη διείσδυση
και ερμηνεία πολιτικών θεμάτων.

ΕΝΤΑΞΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ

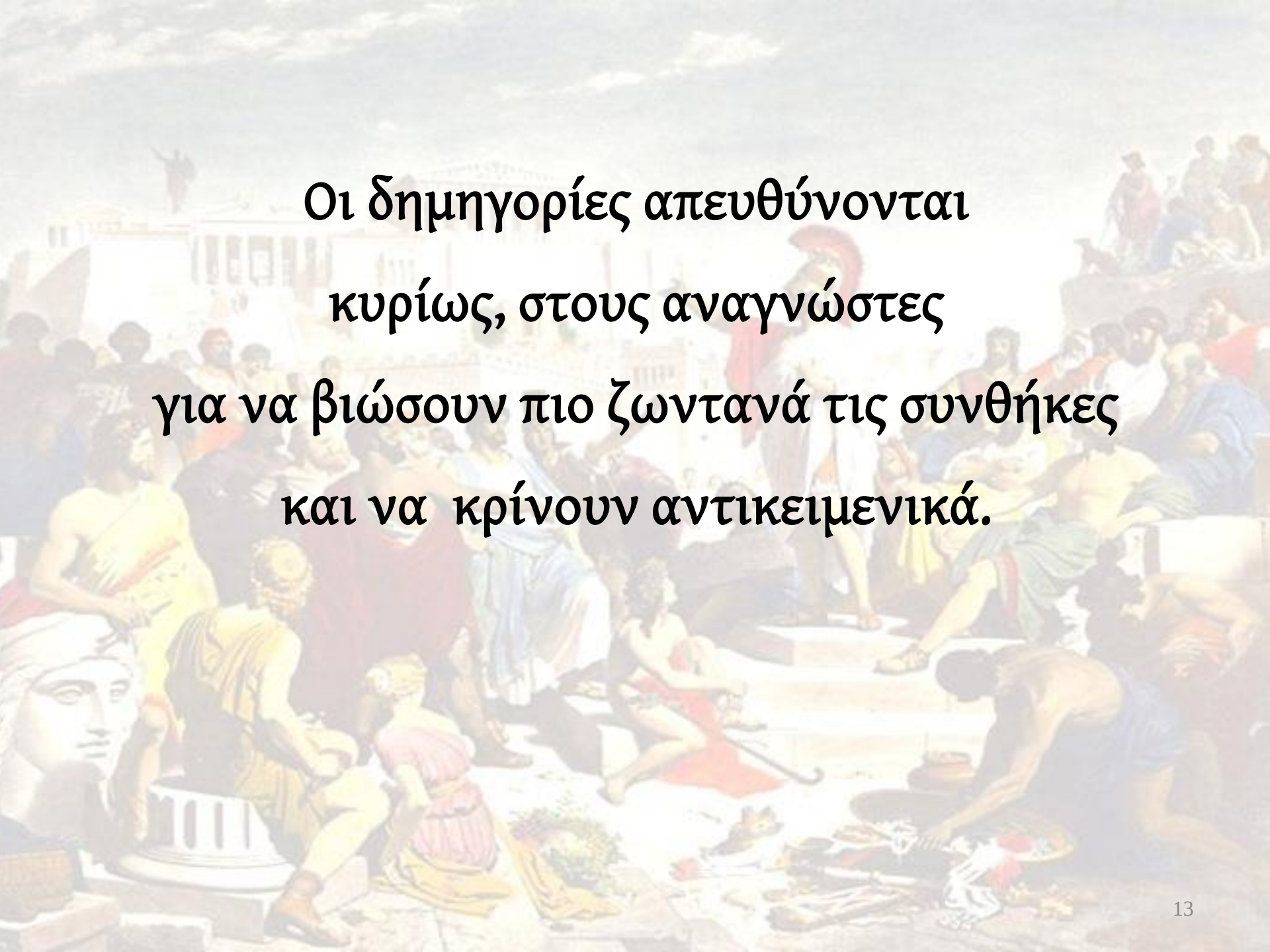
Ο Θουκυδίδης δεν ήθελε να παραθέσει
απλά ιστορικά γεγονότα
ή να ευχαριστήσει τους αναγνώστες,
αλλά να κληροδοτήσει ένα ανάγνωσμα *«κτῆμα ἑσαεί»*,
που να είναι πολιτικός σύμβουλος των
μεταγενέστερων γενεών.

Θεώρησε ιδανική λύση
την παρεμβολή των δημηγοριών στο έργο του
για ολόπλευρο φωτισμό των γεγονότων
και των βαθύτερων αιτίων που οδήγησαν
στον πόλεμο
(κίνητρα, φιλοδοξίες, επιχειρήματα κ.λ.π.)

Μέσα από τις δημηγορίες
τόνιζε τα σημαντικότερα,
κατά τη δική του γνώμη
ή παρέλειπε
τα ασήμαντα επιχειρήματα των στρατηγών.
Χαρακτήριζε πρόσωπα και καταστάσεις
και έδινε ανθρώπινο χρώμα
στις καταστάσεις.

Οι δημηγορίες απευθύνονται
κυρίως, στους αναγνώστες
για να βιώσουν πιο ζωντανά τις συνθήκες
και να κρίνουν αντικειμενικά.

Ο Επιτάφιος

είναι μια από τις 40 αυτές δημηγορίες
(είναι περισσότερο επιδεικτικός λόγος όμως παρά
συμβουλευτικός όπως οι υπόλοιπες δημηγορίες).

Δεν έχει καθόλου σχέση
με τα ιστορικά γεγονότα.

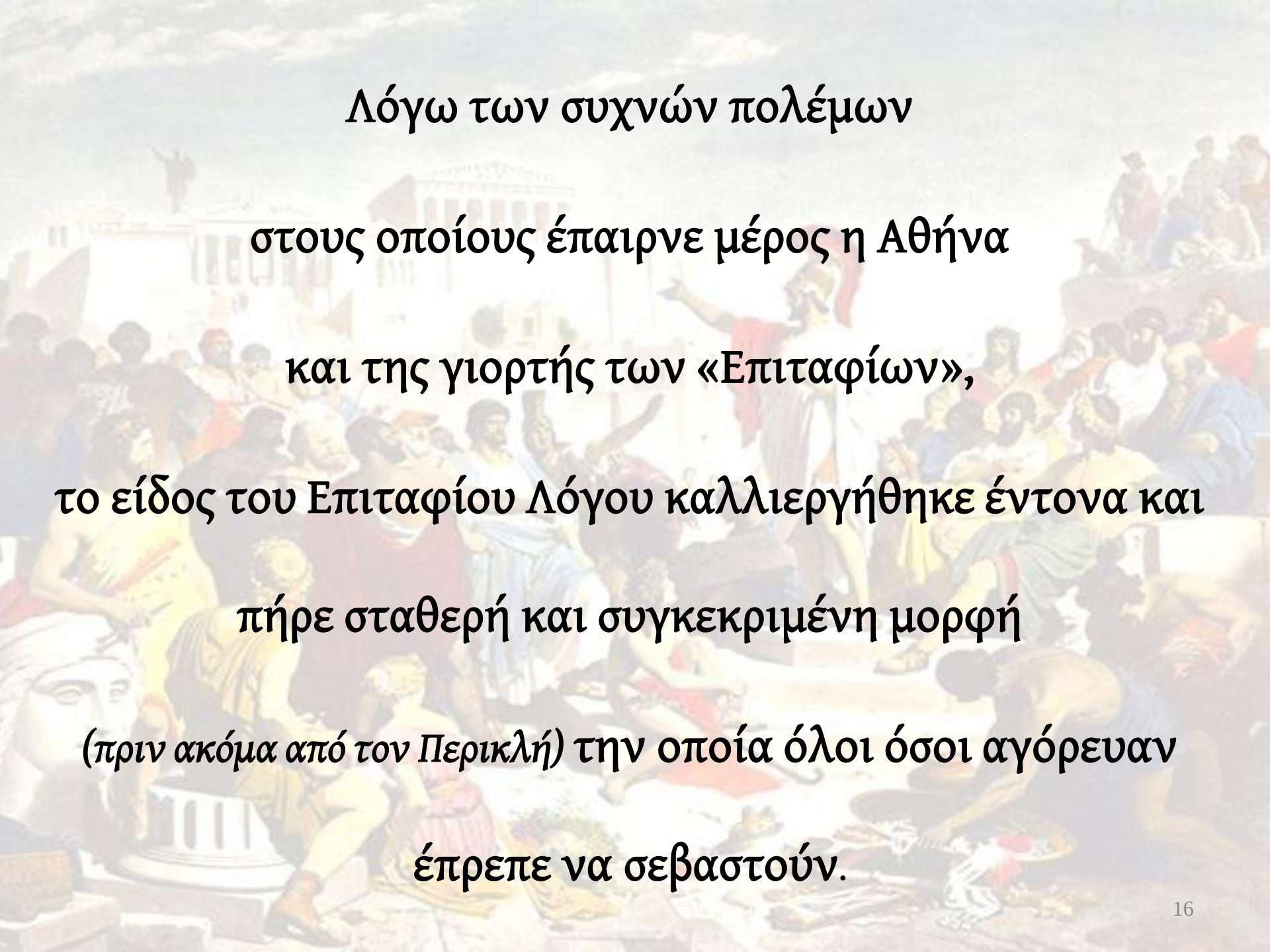
Η ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΦΙΩΝ ΛΟΓΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Εκφωνούνταν προς τιμή των νεκρών πολεμιστών

όχι μόνο με έργα (μνημεία, κτερίσματα)

αλλά και με λόγο (εγκωμιαστικοί λόγοι).

Καλλιεργήθηκε ως είδος κυρίως από τους ρήτορες.

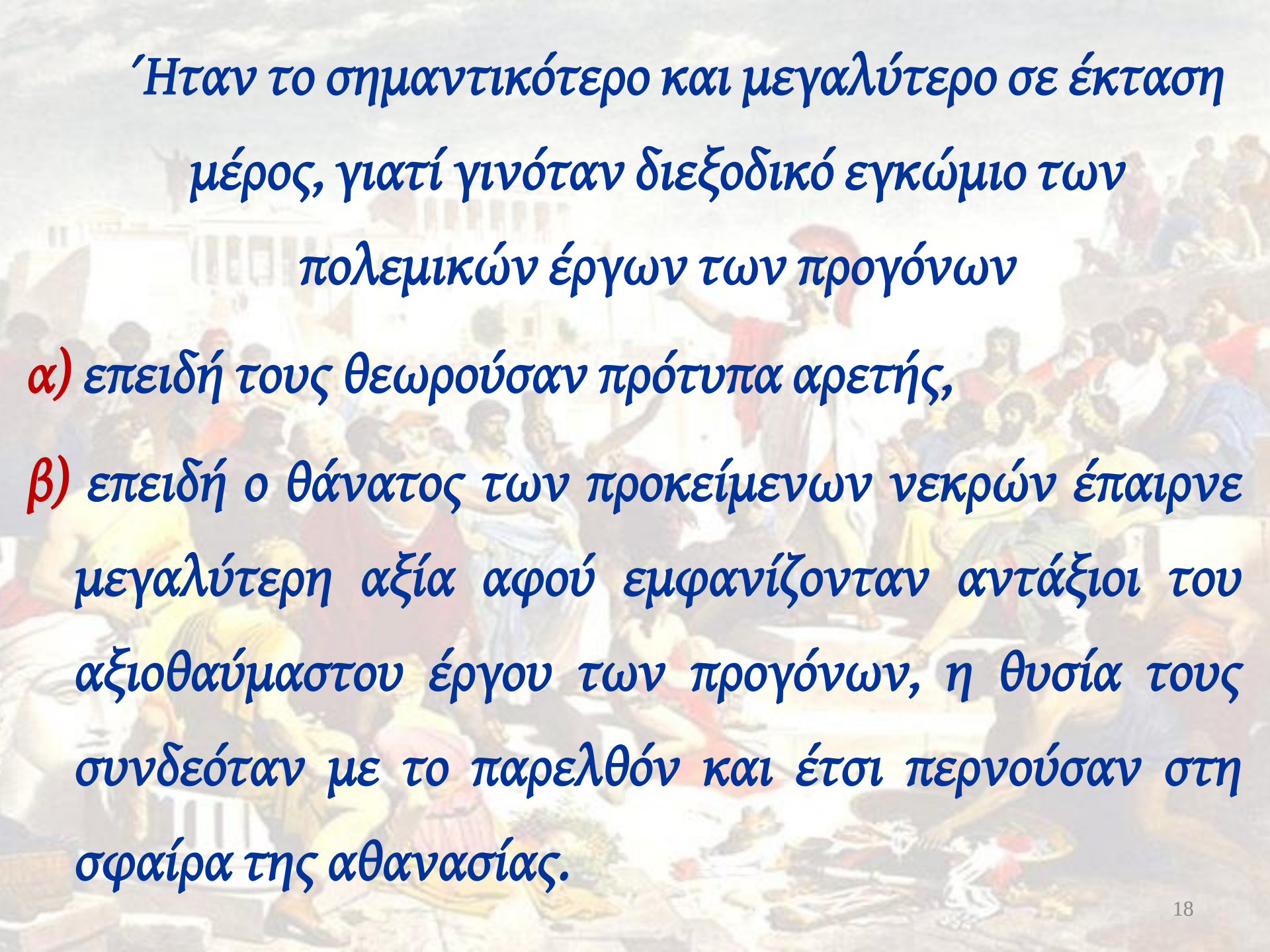
Λόγω των συχνών πολέμων
στους οποίους έπαιρνε μέρος η Αθήνα
και της γιορτής των «Επιταφίων»,
το είδος του Επιταφίου Λόγου καλλιεργήθηκε έντονα και
πήρε σταθερή και συγκεκριμένη μορφή
(πριν ακόμα από τον Περικλή) την οποία όλοι όσοι αγόρευαν
έπρεπε να σεβαστούν.

Η ΔΟΜΗ ΕΝΟΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΛΟΓΟΥ

● Προοίμιο.

● Καταγωγή και πρόγονοι:

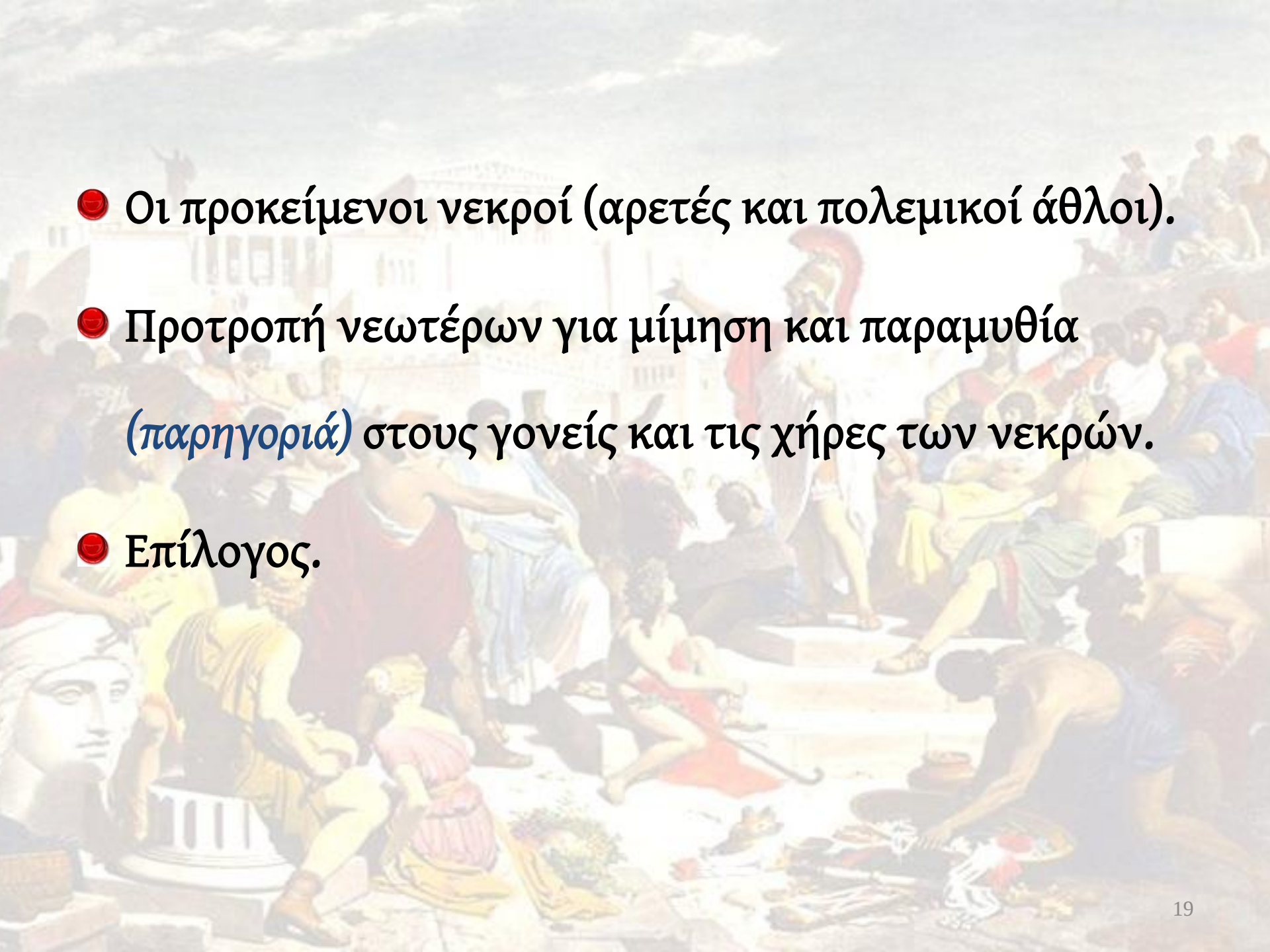
- ☛ α) εγκώμιο της αττικής γης και της αυτοχθονίας των Αθηναίων,
- ☛ β) ανατροφή και αγωγή του αθηναϊκού λαού,
- ☛ γ) η φιλοπατρία των Αθηναίων που εκδηλώνεται μέσα από τα πολεμικά ανδραγαθήματα.

Ήταν το σημαντικότερο και μεγαλύτερο σε έκταση
μέρος, γιατί γινόταν διεξοδικό εγκώμιο των
πολεμικών έργων των προγόνων

α) επειδή τους θεωρούσαν πρότυπα αρετής,

β) επειδή ο θάνατος των προκείμενων νεκρών έπαιρνε
μεγαλύτερη αξία αφού εμφανίζονταν αντάξιοι του
αξιοθαύμαστου έργου των προγόνων, η θυσία τους
συνδεόταν με το παρελθόν και έτσι περνούσαν στη
σφαίρα της αθανασίας.

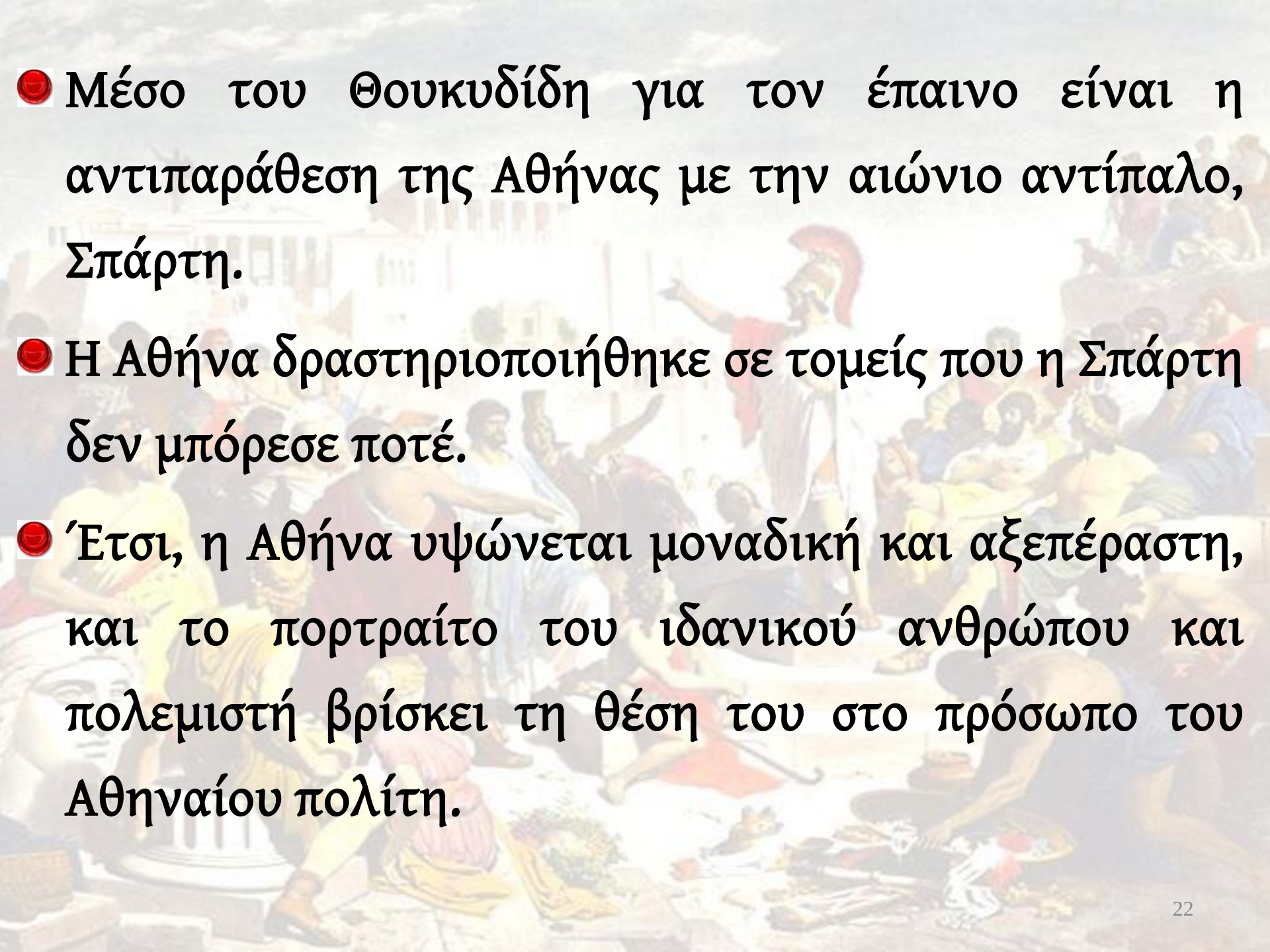
-
- Οι προκείμενοι νεκροί (αρετές και πολεμικοί άθλοι).
  - Προτροπή νεωτέρων για μίμηση και παραμυθία (παρηγοριά) στους γονείς και τις χήρες των νεκρών.
  - Επίλογος.

ΑΠΟΚΛΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΛΟΓΟΥ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΝΗΘΕΙΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ

- Προσπερνά με συντομία τον έπαινο του αθηναϊκού παρελθόντος.
- Αναφέρεται συνοπτικά, γενικά και αόριστα στα ανδραγαθήματα των παρόντων νεκρών.
- Αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος στον έπαινο του αθηναϊκού πολιτεύματος και αναλύει τους λόγους που οδήγησαν την Αθήνα στο μεγαλείο.

ΠΩΣ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΕΙ Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΤΟ ΜΕΓΙΣΤΟ ΕΠΑΙΝΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΟΥ

Ο Θουκυδίδης, δια στόματος Περικλή, παρουσιάζει το αθηναϊκό πολίτευμα όπως ήθελαν και οι δύο να το διαμορφώσουν, περισσότερο σαν ιδανικό παρά σαν συντελεσμένη πραγματικότητα. Έτσι ορίζεται το βαθύτερο πνεύμα της αθηναϊκής δημοκρατίας, η εικόνα του πολιτισμού της σε όλο το πλάτος και την πληρότητά του. Η Αθήνα ορίζεται ως μια πόλη μετρημένης ελευθερίας και εσωτερικής αξιοπρέπειας.

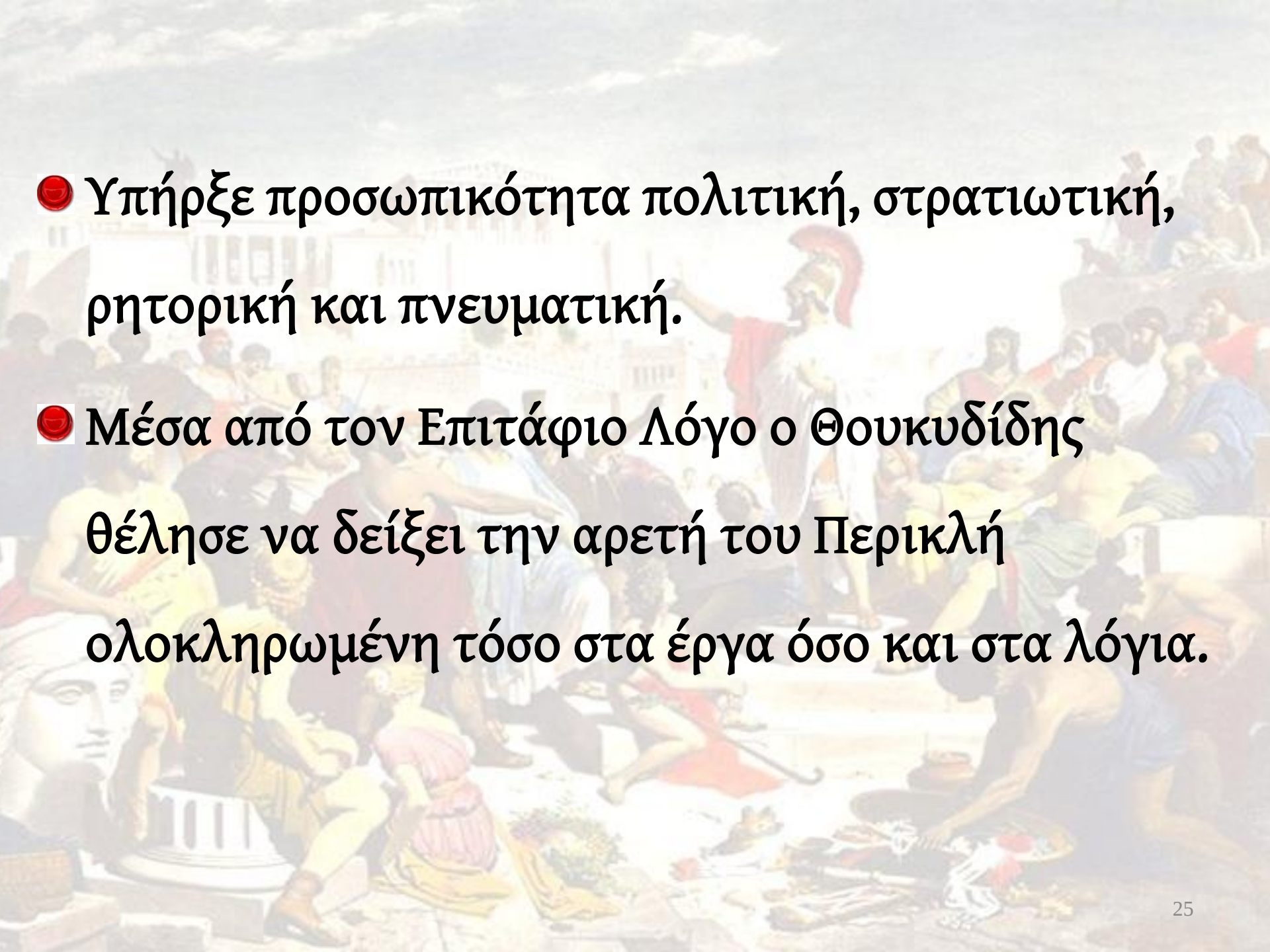
-
- Μέσο του Θουκυδίδη για τον έπαινο είναι η αντιπαράθεση της Αθήνας με την αιώνιο αντίπαλο, Σπάρτη.
  - Η Αθήνα δραστηριοποιήθηκε σε τομείς που η Σπάρτη δεν μπόρεσε ποτέ.
  - Έτσι, η Αθήνα υψώνεται μοναδική και αξεπέραστη, και το πορτραίτο του ιδανικού ανθρώπου και πολεμιστή βρίσκει τη θέση του στο πρόσωπο του Αθηναίου πολίτη.

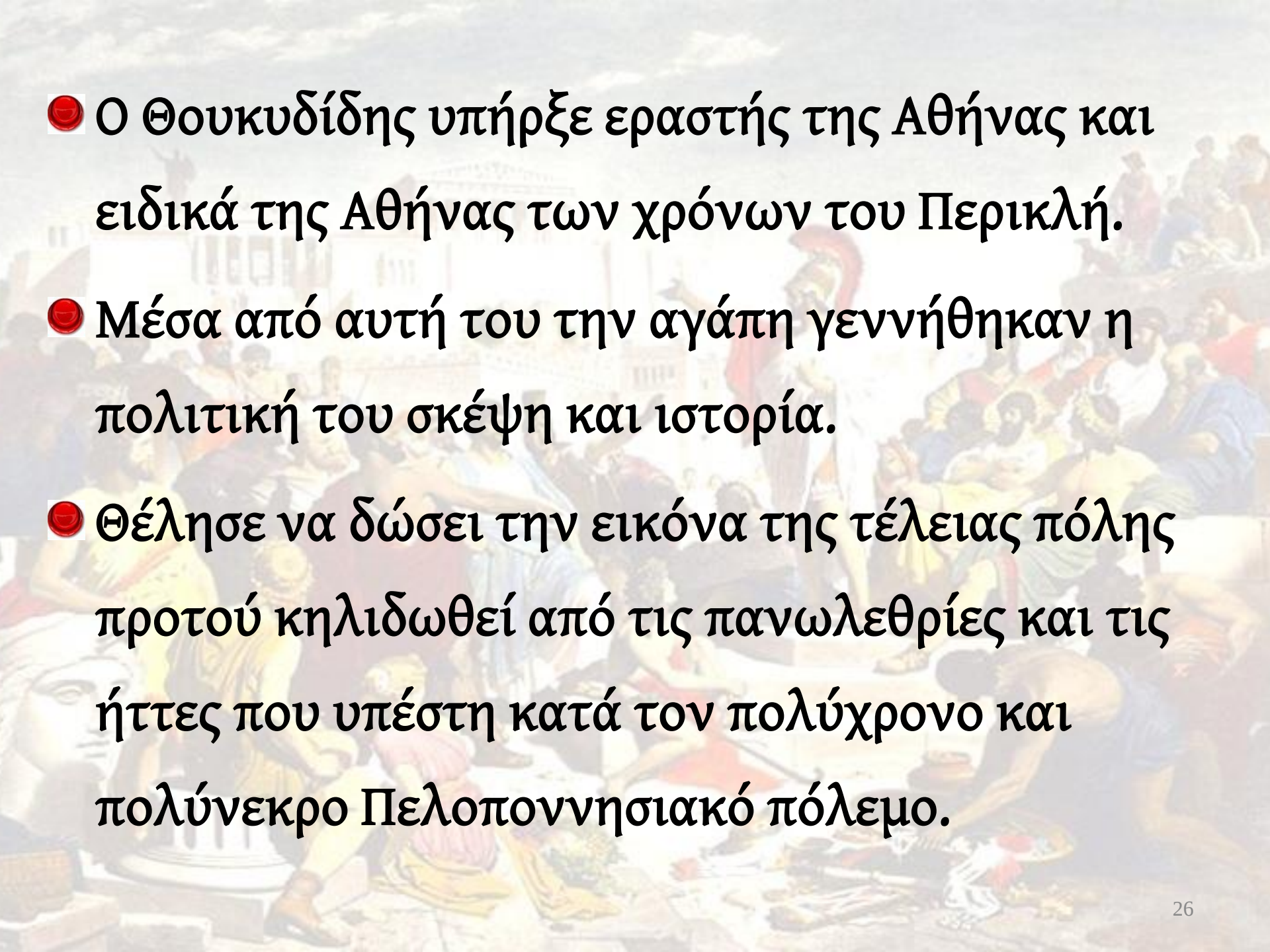
ΥΦΟΣ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ

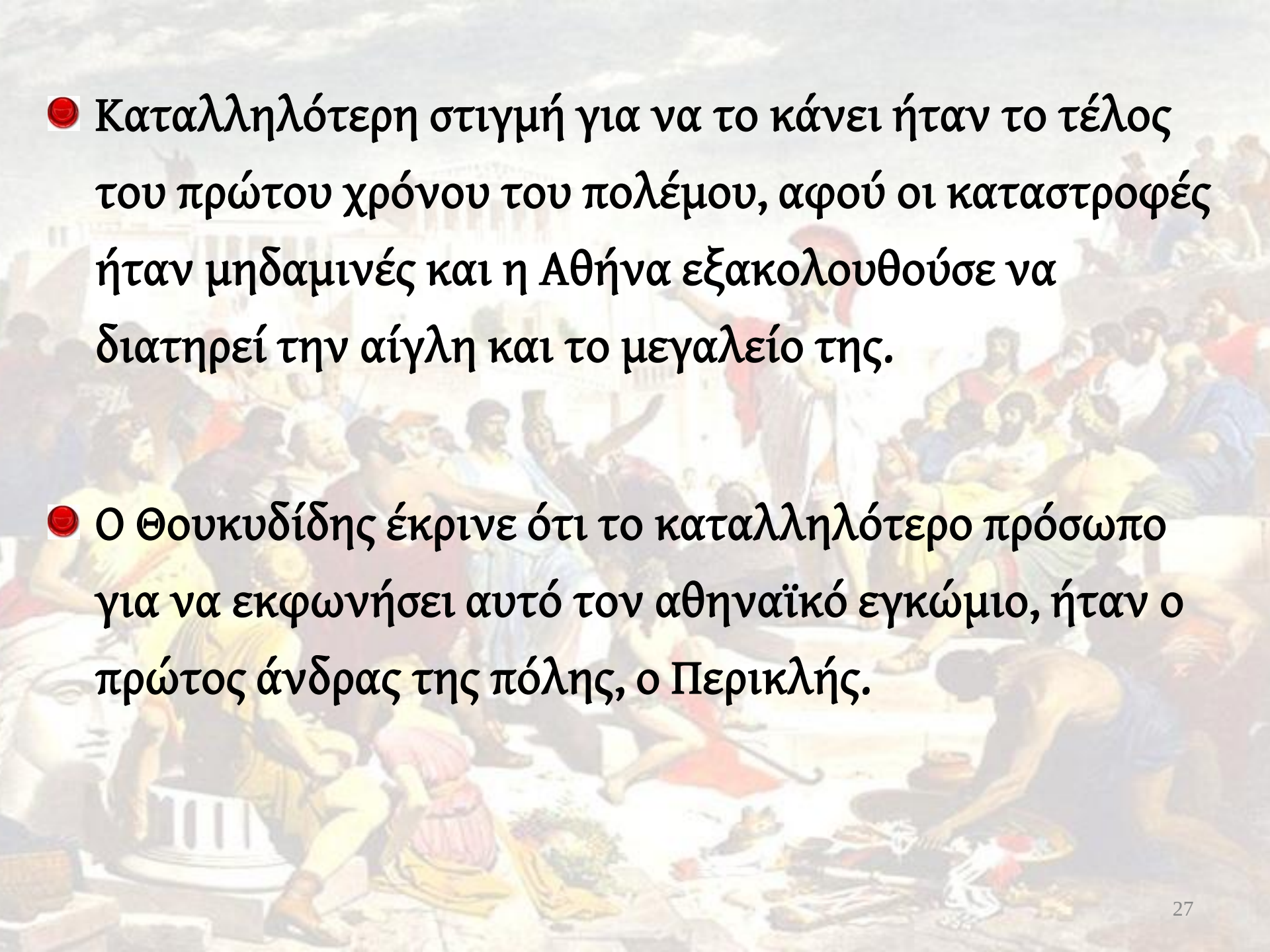
- Μεγαλοπρέπεια στο ρυθμό του λόγου.
- Ζεστασιά που πηγάζει από το περιεχόμενο και το ύφος του λόγου.
- Ύφος δουλεμένο, κατάσπαρτο από ποιητικότητα και ολοζώντανες εκφράσεις.
- Η γλώσσα είναι η ίδια με τη γλώσσα συγγραφής των Ιστοριών του Θουκυδίδη, δηλαδή, αττική διάλεκτος με ορισμένες ιδιομορφίες.

ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΘΕΣΗ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗ ΝΑ ΣΤΗΣΕΙ ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΗ

- Από όλες τις επιτάφιας ομιλίες ο Θουκυδίδης επιλέγει να παραθέσει μόνο το λόγο του Περικλή.
- Ο Περικλής επέδειξε επανειλημμένα σπάνιο θάρρος και ανδρεία αλλά και αξιοθαύμαστη ικανότητα στο να πείθει και να χειραγωγεί το λαό, υπήρξε αληθινά ανιδιοτελής και απέδειξε πολλές φορές έμπρακτα την αγάπη του για την πόλη.

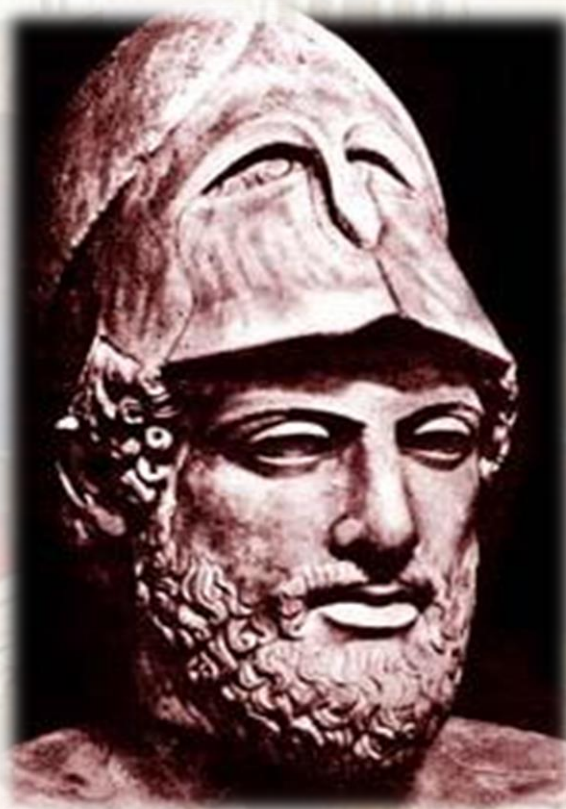
-
- Υπήρξε προσωπικότητα πολιτική, στρατιωτική, ρητορική και πνευματική.
  - Μέσα από τον Επιτάφιο Λόγο ο Θουκυδίδης θέλησε να δείξει την αρετή του Περικλή ολοκληρωμένη τόσο στα έργα όσο και στα λόγια.

-
- Ο Θουκυδίδης υπήρξε εραστής της Αθήνας και ειδικά της Αθήνας των χρόνων του Περικλή.
  - Μέσα από αυτή του την αγάπη γεννήθηκαν η πολιτική του σκέψη και ιστορία.
  - Θέλησε να δώσει την εικόνα της τέλειας πόλης προτού κηλιδωθεί από τις πανωλεθρίες και τις ήττες που υπέστη κατά τον πολύχρονο και πολύνεκρο Πελοποννησιακό πόλεμο.

-
- Καταλληλότερη στιγμή για να το κάνει ήταν το τέλος του πρώτου χρόνου του πολέμου, αφού οι καταστροφές ήταν μηδαμινές και η Αθήνα εξακολουθούσε να διατηρεί την αίγλη και το μεγαλείο της.
  - Ο Θουκυδίδης έκρινε ότι το καταλληλότερο πρόσωπο για να εκφωνήσει αυτό τον αθηναϊκό εγκώμιο, ήταν ο πρώτος άνδρας της πόλης, ο Περικλής.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Ο ΣΑΛΟΠΠΟΥ

Η ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

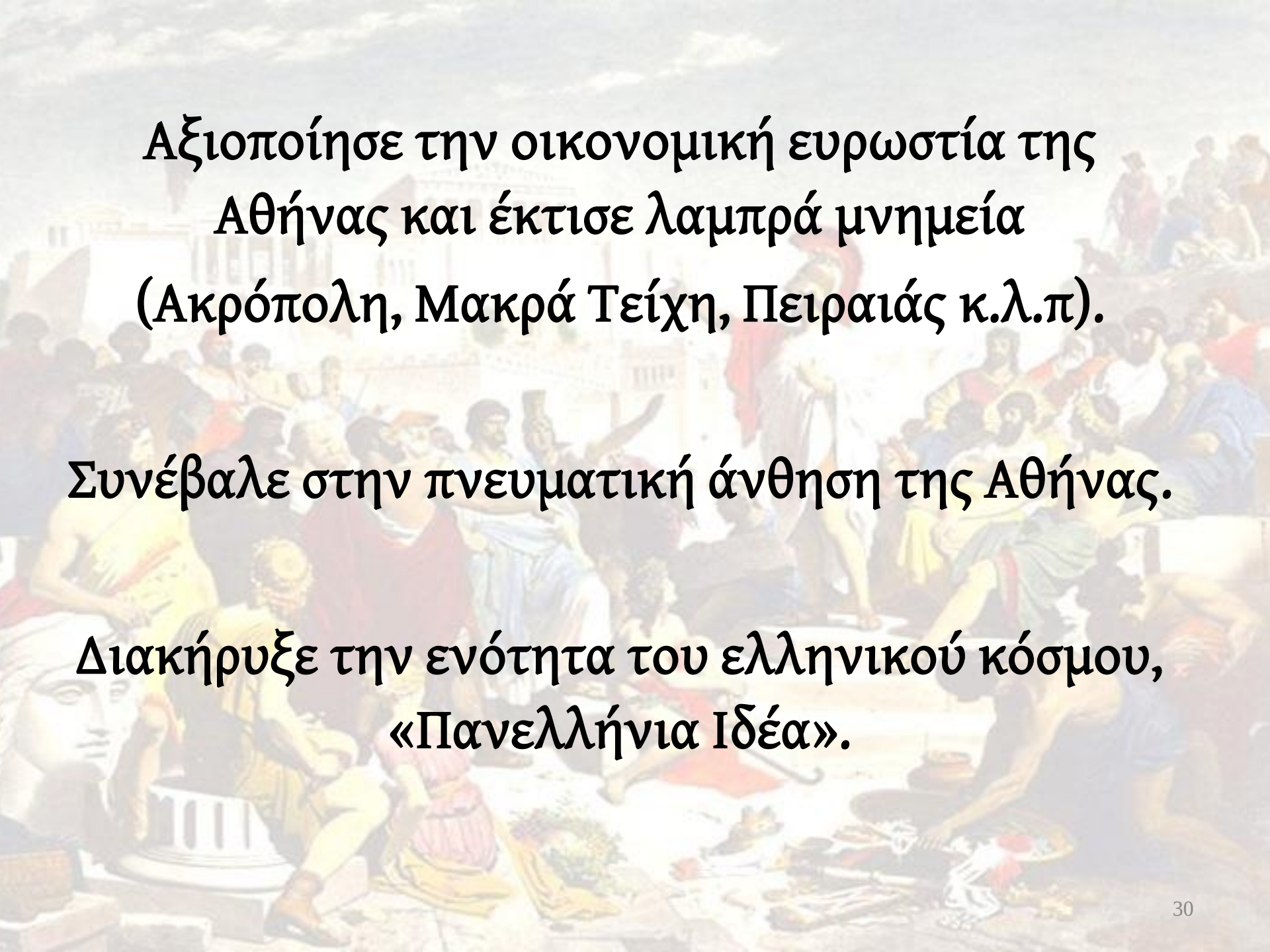
Σπουδαίος ηγέτης που πρωταγωνίστησε στην πολιτική σκηνή της Αθήνας.

Επανεκλεγόταν στρατηγός για δεκαπέντε συνεχή χρόνια.

Εδραίωσε την «Αθηναϊκή
Συμμαχία» και αύξησε την
επιρροή της πόλης του με
αποικίες.

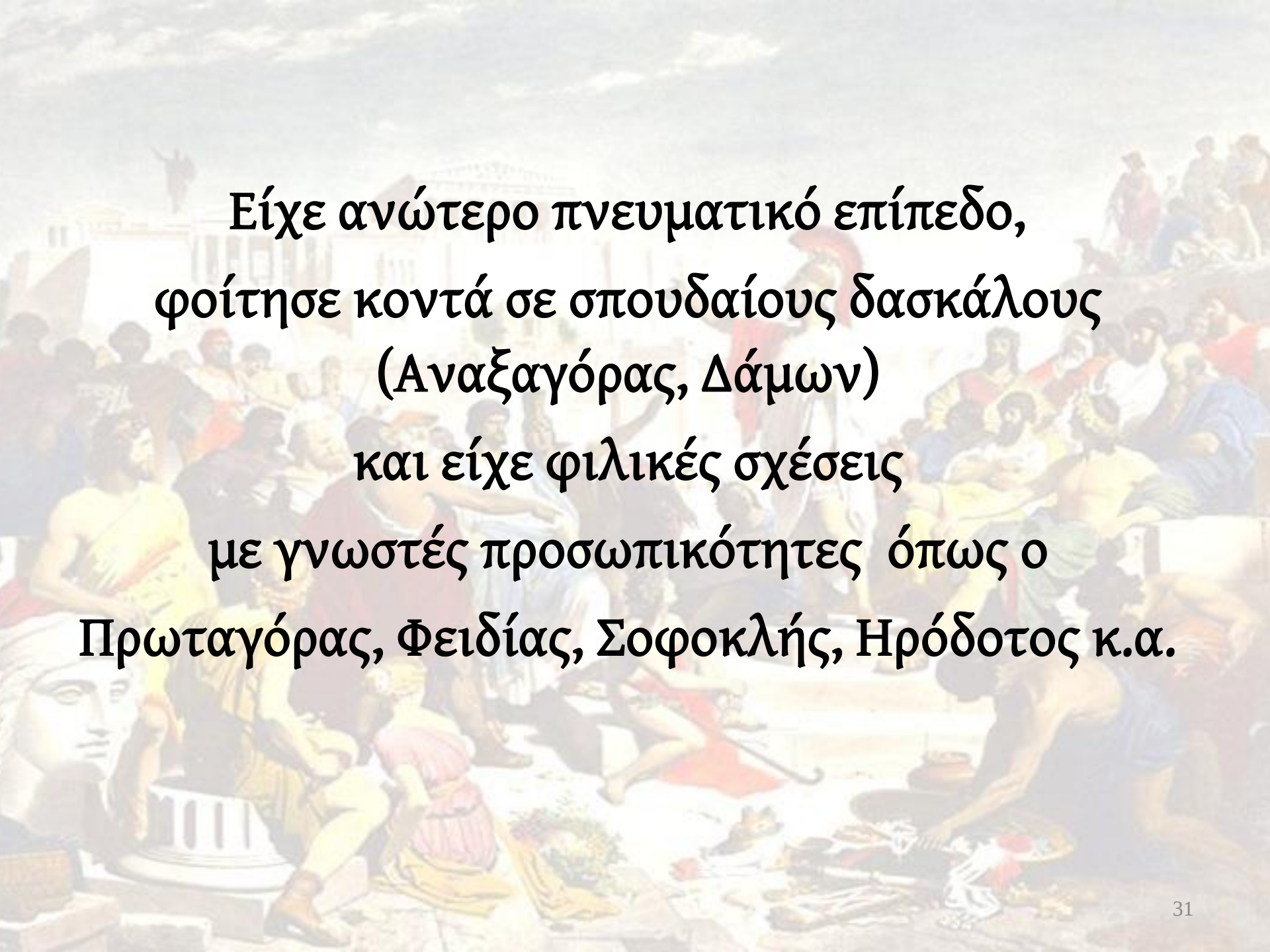
Βελτίωσε και τελειοποίησε
το δημοκρατικό
πολίτευμα.

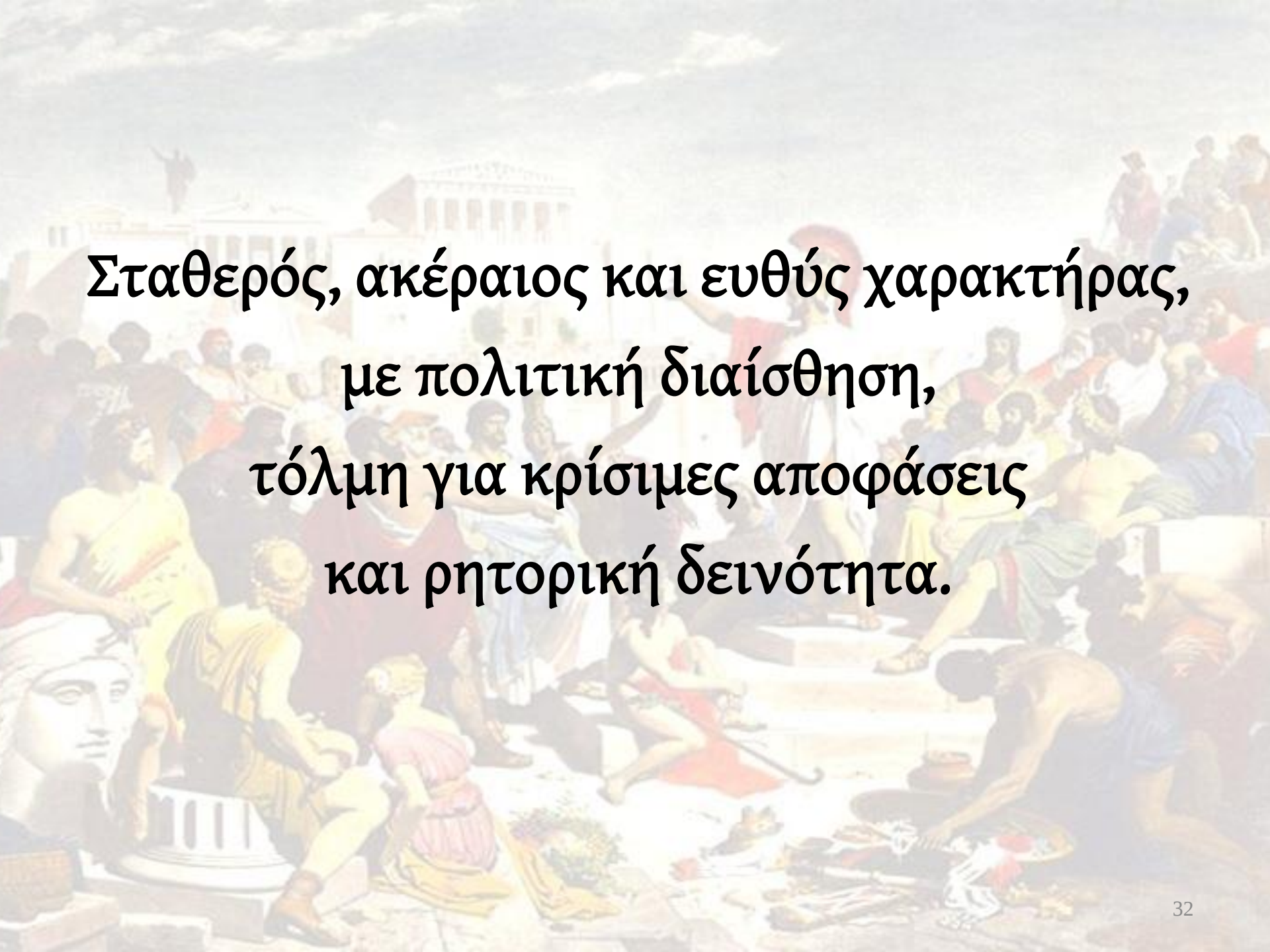
Αξιοποίησε την οικονομική ευρωστία της
Αθήνας και έκτισε λαμπρά μνημεία
(Ακρόπολη, Μακρά Τείχη, Πειραιάς κ.λ.π).

Συνέβαλε στην πνευματική άνθηση της Αθήνας.

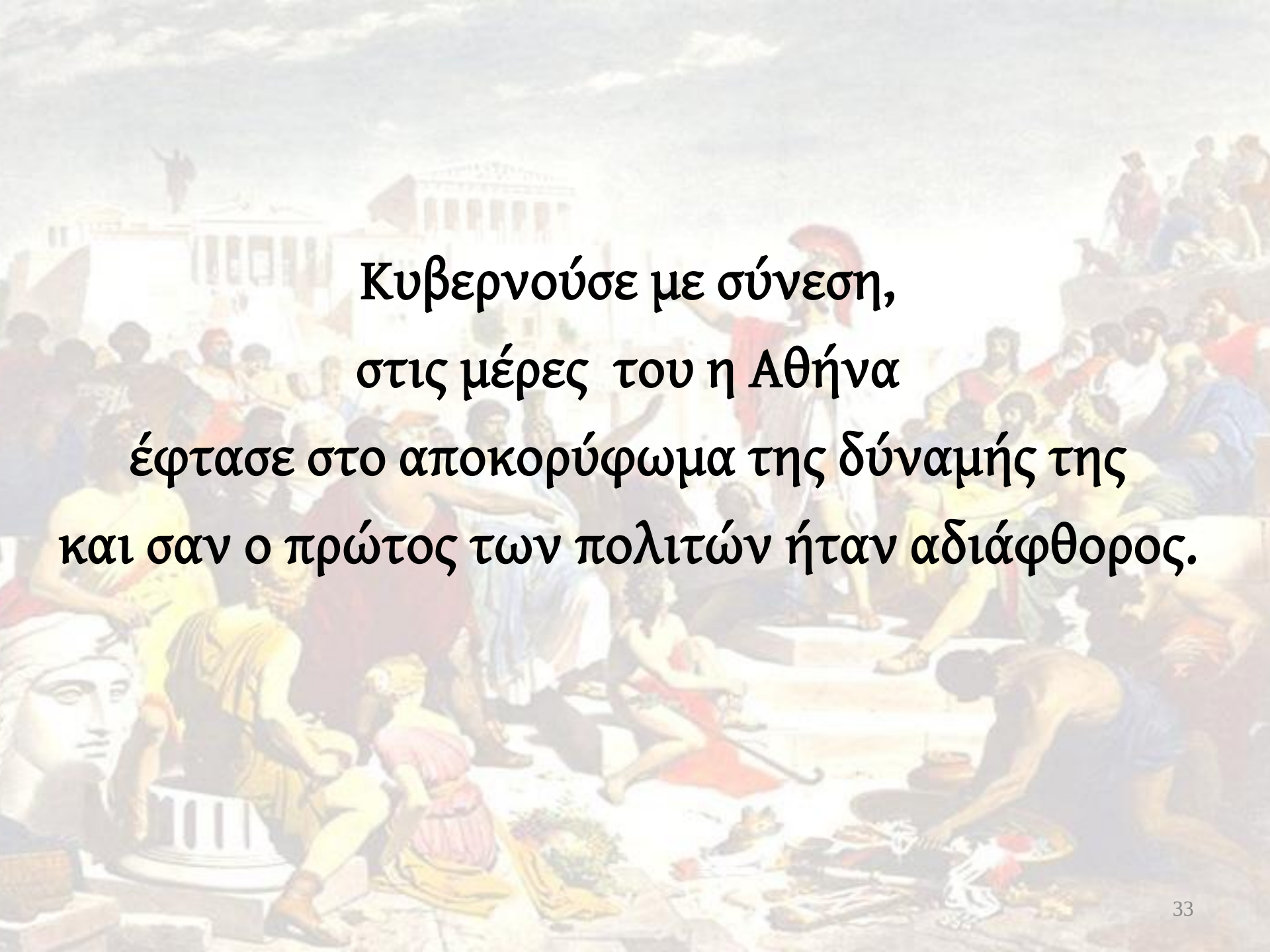
Διακήρυξε την ενότητα του ελληνικού κόσμου,
«Πανελλήνια Ιδέα».

Είχε ανώτερο πνευματικό επίπεδο,
φοίτησε κοντά σε σπουδαίους δασκάλους
(Αναξαγόρας, Δάμων)
και είχε φιλικές σχέσεις
με γνωστές προσωπικότητες όπως ο
Πρωταγόρας, Φειδίας, Σοφοκλής, Ηρόδοτος κ.α.

Σταθερός, ακέραιος και ευθύς χαρακτήρας,
με πολιτική διαίσθηση,
τόλμη για κρίσιμες αποφάσεις
και ρητορική δεινότητα.

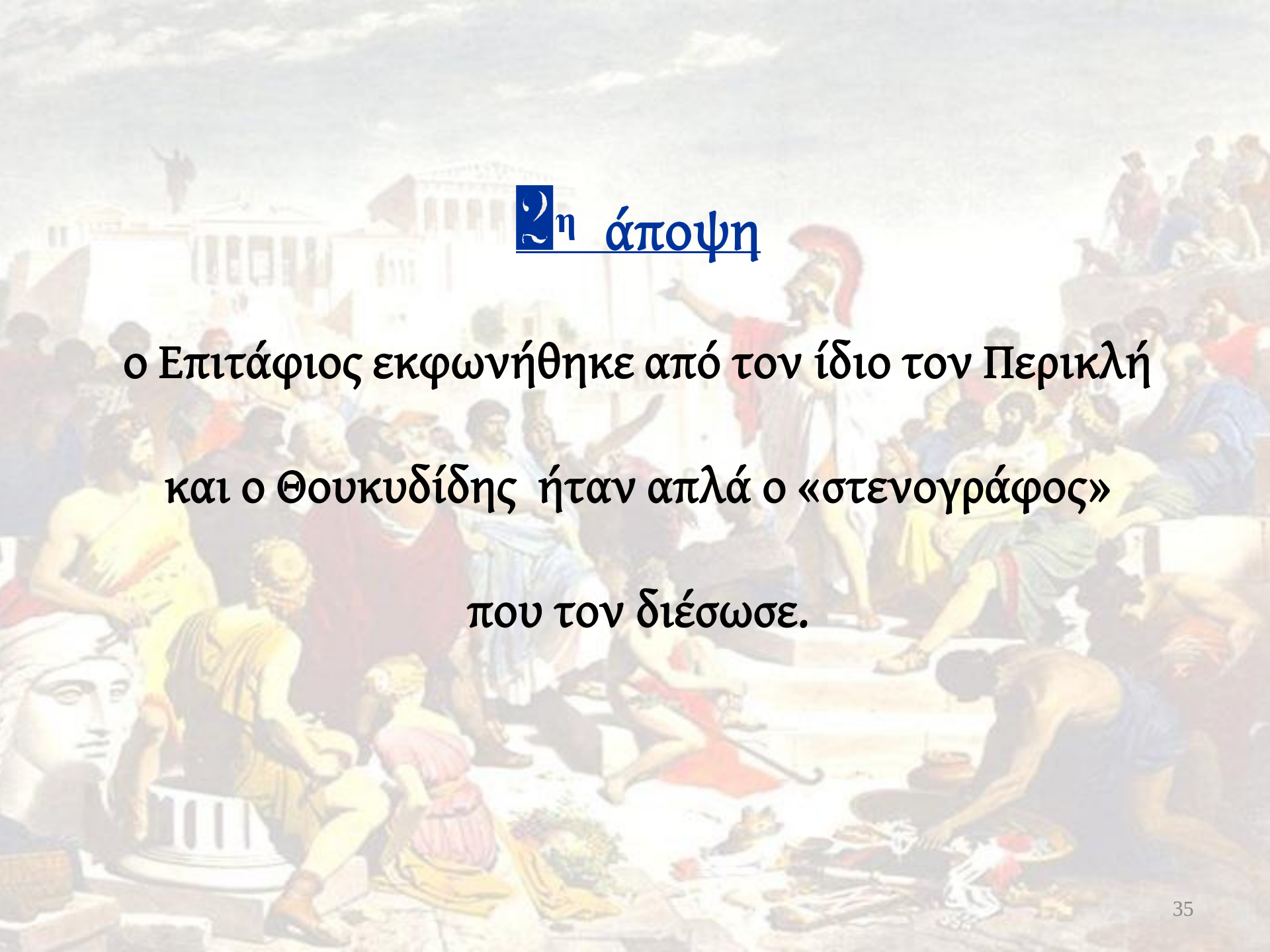

Κυβερνούσε με σύνεση,
στις μέρες του η Αθήνα
έφτασε στο αποκορύφωμα της δύναμής της
και σαν ο πρώτος των πολιτών ήταν αδιάφθορος.

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ

1^η άποψη

Ο Θουκυδίδης ήταν ο πραγματικός συγγραφέας του Επιταφίου και η αναφορά του ονόματος του Περικλή είναι απλά ένα συγγραφικό τέχνασμα για να εκφράσει ο Θουκυδίδης προσωπικές του ιδέες.

2^η άποψη

ο Επιτάφιος εκφωνήθηκε από τον ίδιο τον Περικλή
και ο Θουκυδίδης ήταν απλά ο «στενογράφος»
που τον διέσωσε.

Η ΣΥΜΒΙΒΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΨΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΠΙΤΑΦΙΟΥ

- Πιθανό ο Περικλής να εκφώνησε μια επιτάφια ομιλία παρόμοια με αυτή που μας σώθηκε,
- Πιθανό να είχε ανατεθεί από την πολιτεία στο Θουκυδίδη να συγγράψει ένα τέτοιο λόγο και τον συνέγραψε με το ίδιο βαθύ πλούσιο και ρητορικό ύφος ου Περικλή, χωρίς όμως να είχε ακούσει προηγουμένως το λόγο του Περικλή ή να είχε συμβουλευτεί τα χειρόγραφα του.

ΣΗΜΑΣΙΑ

Ο Επιτάφιος Λόγος είναι ένα κράμα της σκέψης
δύο σπουδαίων προσωπικοτήτων,
που έχουν την ικανότητα να διεισδύουν όσο πιο βαθιά
γίνεται στην ουσία των γεγονότων και που ο κόσμος τους
φωτίζεται από την αξέπέραστη αγάπη που αισθάνονται για
την πατρίδα τους.
Έτσι δεν υποτιμάται ούτε ο Ιστορικός
αλλά ούτε και ο Πολιτικός!

Thank You!

Μνεία
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ